

nuff. Skjøndt de havde taget Examen og vare blevene Embedsmænd, kunde det dog ikke negtes, at der vare nogle blandt dem, der, naar de kom ud i Livet, viste, at de ikke havde sund Fornuft. Jeg vil kun slaa denne Udtalelse af det ærede Medlem fast. Jeg skal ikke opholde mig længer derved, men det forekommer mig rigtigt, at det ærede Medlem derved trods al hans Falben paa Knae for Examinationsvæsenet og trods al hans Falben paa Knae for Universitetet og Alt, hvad derfra udgik, paa den skarpeste Maade har udtalt den mest vidende Kritik af Examinationsvæsenet. Jeg for mit Vedkommende tør ikke udtale mig saa skarpt og bestemt som han, jeg tør ikke sige, at der er Folk, der have taget en videnskabelig Examen ved Højskolen, som ikke have saa meget som sund Fornuft, thi det forekommer mig, at det er at sætte dem i Klasse med dem, der ikke have normal Forstand. Det ærede Medlem endte med at sige, at, dersom vi ikke vilde vedtage en Lov som den, der her foreligger, eller dersom vi i alt Fald ikke vilde gaa den Vej, som her er forlangt, vilde han forjette os om, at han for sit Vedkommende og maaste ogsaa hans Berner ikke vilde stemme for, at Højskolerne og Friskolerne fik en eneste Dre af Statskassen. Det ærede Medlem skulde ikke have taget Munden saa fuld, at han baade tog Højskolerne og Friskolerne med, thi saavidt mig betjendt faae Friskolerne ikke en eneste Dre af Staten, saa jeg tror nok, at de vilde kunne redde sig selv om det ærede Medlem fik sin Trusel sat i værk. Men jeg kan ikke tro, at de Herrer, der ellers pleie at være enige med det ærede Medlem, skulde være enige med ham i at udføre denne Trusel. Jeg tror ikke, at de ville gjøre det, og jeg mener, at det vilde være en Skam, hvis man troede om de Herrer, at de vare saa bornerte — det maatte nemlig efter min Mening være den Betegnelse, man her maatte bruge —, at de skulde udføre det ærede Medlems Trusel. Og jeg skal sige hvorfor. De sige jo bestandig til os Rægsfolk: Naar I komme og forlange den og den Rettighed og komme og snakke om Parlamentarisme og folkelig Selvtjyrelse, saa have vi i Grunden slet ikke Noget imod at gaa ind paa saadant Noget; men I mangle endnu de Kundskaber og den Oplysning, som vi maa anse for nødvendige. Vare I naaede til den aandelige Modenhed, at det kunde gaa an at betro Eder denne Magt, saa vilde der ikke være Noget iveien. Det er ligesom med Børnene. Saalænge de ikke vide, hvad Ild er, kan det ikke gaa an at lade dem have med Ild at gjøre, men naar de først have brendt sig een Gang, saa er der Intet til Hinder for at give dem Lov til at omgaaes Ild. Jeg siger derfor, at jeg har den Tro, at Alle her ville være med til at drage Omsorg for, at den almindelige Mand i Danmark kan faae al den Oplysning, som er nogenlunde mulig, og nu kan det ikke

negtes, at, hvor Lidt det end kan være der læres paa Højskolerne — og Lidt er det, thi det er en altfor kort Tid, der tilbringes paa Højskolerne — saa er dette Lidt, som tilegnes der, dog bedre end slet Intet. Det skulde altsaa være underligt, naar der dog opnaas Noget i Retning af at lære paa vore Højskoler, om det skulde gaa saavidt her i Thinget, at de Herrer, hvis vi ikke kunne blive enige om at vedtage det Lovforslag, som her foreligger, af Brede og Harme herover skulde negte at bidrage til, at mangen Smaa-mands Søn, som kunde være stiftet til at modtage en bedre Oplysning end den, der gives i vore Almue-skoler, fik en saadan bedre Udvikling i de Skoler, der findes, men som vilde have ondt ved at eksistere, hvis disse Bidrag fra Staten udebleve. Jeg haaber, at det ærede Medlem fra Venezuela (Stürup) maa komme til at staa ene med de Trusler, han har udslyngt mod os om, at, hvis vi ikke stemme for det her foreliggende Lovforslag, skulde Højskolerne komme til at faae Statstilskudet.

Jeg skal nu berøre to Indvendinger, som ere blevene rettede mod mine Udtalelser forleden. Den ene angaar den Udtalelse af mig om Højskolerne, at de vare et Bevis for, at den almindelige Mand her i Danmark ikke vilde Kunst og Videnskab tillivs. Det ærede Medlem for Kjøbenhavns 4de Valgkreds (Scharling), som i det Hele udtalte sig paa en meget forsonende Maade, hvad Formen angik, mente, at denne Udtalelse af mig ikke holdt Stik. Jeg skal henvise til mine Udtalelser i Rigsdagstidende, Sp. 1866. Jeg tror, at, naar det ærede Medlem har læst, hvad der staar, igjennem, vil han se, at der er god Sammenhæng i min Mening om, at, naar den almindelige Mand i Danmark efter den Oplysning, han har modtaget paa Højskolerne, har vist Kjærlighed til disse, saa har han vist, at der — for at bruge et Udtryk, som vi anvende paa Landet — er god Natur i ham, og at han ikke vil Kunst og Videnskab tillivs. Det ærede Medlem for Kjøbenhavns 5te Valgkreds (Bille) gjorde mig igaar den Tjeneste at oplæse det Stykke af Hr. Madvigs Tale ved Universitetsfesten, hvor han omtaler Tycho Brahe, og dette ærede Medlem og det ærede Medlem for Kjøbenhavns 4de Valgkreds mente, at der havde været en Misforstaaelse tilstede fra min Side. Jeg tror imidlertid, at jeg har Grund til at takke det ærede Medlem for hans ordrette Oplæsning af, hvad Hr. Madvig sagde. Det ærede Medlem bemærkede først, at han skulde være villig til at indrømme, at aandelig Oplysning, Videnskab og Kunst ogsaa kunde udflydte fra andre Steder end fra den videnskabelige Højskole; men det var jo netop det, som jeg vilde fremhæve. Derefter oplæste han omtrent ordret dette, at Tycho Brahe ikke havde været Universitetslærer. At Tycho Brahe havde modtaget en videnskabelig Uddannelse, som